

5^ο Διεθνές Συνέδριο Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών
«Σχεδιάζοντας τη Βιβλιοθήκη του Μέλλοντος»
Αμφιθέατρο Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Αθήνα, 10-11 Ιουνίου 2008

Χαιρετισμός

Δρ. Ευγενίας Κεφαλληναίου
Προέδρου του Γενικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών στο Υπουργείο Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων

Η γνώση είναι αρετή και το αντίστροφο, η σοφία και πάσα άλλη αρετή είναι γνώση, είναι μία σωκρατική αρχή πάνω στην οποία εδραιώθηκε η οργάνωση των ανθρώπινων κοινωνιών.

Αυτή η γνώση φυλάσσεται από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας σαν ιερή παρακαταθήκη μέσα στους χώρους των βιβλιοθηκών. Η Ελλάδα μάλιστα, τύχη αγαθή, ήταν η πρώτη χώρα του Δυτικού Πολιτισμού που ίδρυσε βιβλιοθήκες κατά την αρχαιότητα, με κορυφαία ανάμεσά τους τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Αν το ενδιαίτημα της γνώσης αποτελούσε φροντίδα στο παρελθόν, σήμερα πολύ περισσότερο με τους νέους ρόλους που έχουν αναλάβει οι βιβλιοθήκες, είναι αναγκαία η ίδρυση κατάλληλων κτηρίων για τη στέγασή της και την αξιοποίησή της κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Χαιρετίζουμε την απόφαση της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών να θέσει ως θέμα του 5^{ου} στη σειρά διεθνούς συνεδρίου για τις βιβλιοθήκες «το σχεδιασμό της βιβλιοθήκης του μέλλοντος», προκειμένου να εκτεθούν και αναλυθούν οι σύγχρονες τάσεις για τα κτήρια των βιβλιοθηκών και το περιβάλλον τους, η αρχιτεκτονική τους, ο στρατηγικός τους σχεδιασμός, όπως επίσης και ο ρόλος των βιβλιοθηκονόμων στο σχεδιασμό τους, για την κάλυψη των αναγκών των χρηστών, όπως και των ποικίλων αναγκών της κοινότητας, με παραδείγματα βέλτιστης πρακτικής από το διεθνή χώρο.

Οι φωτογραφίες μάλιστα της έκθεσης «Όραμα Βιβλιοθήκης», στον προαύλειο χώρο του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών μαρτυρούν του λόγου το αληθές, γιατί με απτά παραδείγματα η συγκροτημένη αυτή έκθεση, που αξίζουν συγχαρητηρίων οι οργανωτές της και ευχαριστιών από τη δική μας πλευρά, παρουσιάζει νεόδμητα κτήρια βιβλιοθηκών αλλά και ανακαινισμένα ως χώρο μάθησης και πληροφόρησης, όπως και συνάντησης, επικοινωνίας και έμπνευσης.

Η Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης Goethe, κα Gerlinde Buck, νιόφερτη ακόμα στη χώρα μας, διερευνώντας με μεγάλο ενδιαφέρον την κατάσταση των ελληνικών βιβλιοθηκών, σε μία συνάντηση που είχαμε μαζί, διέγινωσε, με την οξύνοια και τη διορατικότητα που τη διακρίνει, την ανάγκη της παρουσίασης στην ελληνική βιβλιοθηκονομική κοινότητα των σύγχρονων τάσεων στα κτήρια των βιβλιοθηκών και, μαζί με τα άλλα μέλη της Επιτροπής, τη μετουσίωσε σε πράξη, με το σημερινό συνέδριο.

Πραγματικά, το Συνέδριο αυτό έρχεται να καλύψει ένα κενό στην ελληνική βιβλιογραφία για τα σύγχρονα κτήρια των λαϊκών βιβλιοθηκών, διότι στον τόπο μας και ειδικότερα στο χώρο των δημόσιων βιβλιοθηκών και δεν θα απέκλεια και των δημοτικών βιβλιοθηκών, το κτηριακό συνήθως αντιμετωπίζεται από τα υπάρχοντα κτήρια των δήμων, που αναπαλαιώνονται ή ανακαινίζονται και προσαρμόζονται, όσο επιτρέπει η αρχιτεκτονική τους, σε βιβλιοθήκες. Ένας μεγάλος αριθμός επίσης, θα έλεγα το 1/5 περίπου των δημόσιων βιβλιοθηκών, στεγάζεται σε μισθωμένα κτήρια, στα οποία μάλιστα δεν επιτρέπονται οι όποιες σημαντικές τροποποιητικές παρεμβάσεις.

Βεβαίως, την τελευταία 20ετία κατασκευάσθηκε μία σειρά νέων κτηρίων, όπως είναι των Βιβλιοθηκών της Δράμας, της Ελευθερούπολης, της Βέροιας, της Σπάρτης, της Λαμίας, της Ανδρίτσαινας, της Κέρκυρας, πρόσφατα το πενταώροφο των Σερρών ή είναι σε εξέλιξη άλλα, όπως της Λάρισας και του Ρεθύμνου, ενώ 13 έργα για βιβλιοθήκες και αρχεία, σημαντικός για την ελληνική πραγματικότητα αριθμός, εντάχθηκαν το 2007 στο ΠΔΕ για την ανακαίνιση παλαιών ή την ανέγερση νέων κτηρίων, με

προϋπολογισμό 20.000.000 €. Έτσι, θα συνεχισθεί, αν και με αργούς ρυθμούς, η αντιμετώπιση του κτηριακού προβλήματος. Ιδιαίτερα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός της ίδρυσης νέου κτηρίου για την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, με χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Σ. Νιάρχος, για το οποίο θα μας μιλήσει ο αρχιτέκτονας του Ιδρύματος, κ. Μαραβέλιας. Ακόμη, αξίζει να αναφέρουμε ότι η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος αγόρασε στο Βοτανικό ένα κτήριο 3.500 τ.μ. ως μεσοπρόθεσμη λύση, για να αντιμετωπίσει τη μεγάλη έλλειψη χώρου, ώσπου να κτισθεί το νέο κτήριο στο Παλαιό Φάληρο.

Στο πλαίσιο της στεγαστικής αυτής πολιτικής για τις βιβλιοθήκες, το ΥΠΕΠΘ, διαπιστώνοντας την έλλειψη οδηγιών για την κατασκευή νέων κτηρίων βιβλιοθηκών, χρηματοδότησε την εκπόνηση ενός εργαλείου-εγχειριδίου με τίτλο «Κατευθυντήριες Οδηγίες για Κτήρια Λαϊκών Βιβλιοθηκών», βασισμένο στις διεθνείς προδιαγραφές της IFLA και της Unesco. Είναι μία πολύ ενδιαφέρουσα και κατατοπιστική έκδοση που πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα κτήρια λαϊκών βιβλιοθηκών.

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας οι βιβλιοθήκες δεν λειτουργούν μόνο με τον παραδοσιακό τρόπο ως παρακαταθήκες και διαχειριστές της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και ως παραγωγοί της γνώσης και ως κέντρα πολιτισμού, που οφείλουν να καλύπτουν ικανοποιητικά τις απαιτήσεις του κοινού. Προς αυτήν εξάλλου την κατεύθυνση είναι και όλες οι οδηγίες που στέλλονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σ' όλα τα κράτη-μέλη.

Γι' αυτό και οι βιβλιοθήκες μας ως ζωντανοί οργανισμοί μιας συνεχώς μεταβαλλόμενης τοπικής κοινωνίας, ακολουθώντας κατά το δυνατόν τις εξελίξεις, προσπαθούν να καλύψουν τις νέες πλέον ανάγκες που δημιουργούνται και να διαδραματίσουν νέους ρόλους, επιβεβαιώνοντας έτσι το λόγο της ύπαρξής τους.

Με δεδομένο πλέον το γεγονός των συνεχών εξελίξεων στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, η πρόσβαση στη γνώση και στη μάθηση έγινε παγκόσμια πρόνοια στις δημοκρατικές κοινωνίες και δόθηκε συμβολική μορφή

στο σύγχρονο σχεδιασμό της βιβλιοθήκης, όπου συγχωνεύονται παλιές και νέες ιδέες, σχετικά με το τι είναι βιβλιοθήκη και πώς αυτή λειτουργεί. Σ' αυτό το νέο ιδεολογικό πλαίσιο πρώτη προτεραιότητα της βιβλιοθήκης είναι να είναι ανοικτή σ' όλους τους πολίτες και το εσωτερικό της να είναι καθαρά ορατό από τον έξω χώρο. Γι' αυτό βασικό συστατικό στοιχείο του κτηρίου της βιβλιοθήκης στις σύγχρονες τάσεις είναι το γυαλί. Με το γυαλί και τη διαφάνεια εκφράζονται μεταφορικά παγκόσμια και δημοκρατικά ιδανικά, που συνδέονται με την ιδέα της λαϊκής βιβλιοθήκης. Αναγνωρίζεται ότι όλοι έχουν ίσα δικαιώματα στην πρόσβαση στη γνώση και στην πληροφορία. Και επομένως επιβάλλεται η επανίδρυσή τους με βάση τη νέα τεχνολογία, όπως και η επανίδρυση του κοινωνικού τους ρόλου με βάση τις νέες συνθήκες διαβίωσης και την ανάγκη της συνεκτικότητας του κοινωνικού ιστού της περιοχής τους.

Η φιλοσοφία του σχεδιασμού του κτηρίου της βιβλιοθήκης, η αρχιτεκτονική του, η επάρκεια του χώρου για τις συλλογές, τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες προς το κοινό, η στατικότητα και η δυνατότητα της επεκτασιμότητάς του, κυρίως όμως η αποτελεσματικότητα να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις, θα επιτρέψουν τη συμφιλίωση του έντυπου με τη νέα τεχνολογία και τη σύνδεση της γνώσης με την παιδεία και τον πολιτισμό, με απώτερο στόχο την προετοιμασία των χρηστών για την κοινωνία των πολιτών που βιώνουμε σήμερα.

Τότε μόνο τα κτήρια αυτά θα αναδειχθούν ως τοπικές πνευματικές εστίες, όταν θα τροφοδοτούν τη συνεχώς μεταβαλλόμενη πόλη με νέες δυνάμεις για να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις των καιρών που έρχονται, τις προκλήσεις του μέλλοντος.